

POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Titul disertační práce:

Vnímání radiační zátěže a vyšetření u pacientů podstupujících výpočetní tomografii

Jméno studenta: MUDr. Alena Lambertová

Vedoucí disertační práce: PhDr. PaedDr. Pavel Harsa, Ph.D.

Školitel konzultant: doc. MUDr. Ing. Lukáš Lambert, Ph.D.

Studentka si zvolila pro svoji disertační práci poměrně unikátní téma, které je v odborné literatuře řešeno jen zcela okrajově, a to „*Vnímání radiační zátěže a vyšetření u pacientů podstupujících výpočetní tomografii*“.

Již samotný název práce dává tušit velmi interdisciplinárně pojatou práci, a tak tomu ve skutečnosti je. Studentka si vytyčuje dva cíle. V první části práce chce zmapovat trend růstu počtu CT vyšetření mozku u pacientů s malým traumatem hlavy („minor head injury“) v ústavní pohotovostní službě a zjistit, zda má objektivní příčiny. Cílem druhé části práce pak bylo zmapování informovanosti pacientů o CT vyšetření, o jeho rizicích, zdroji jejich informací a posoudit efekt podání informací o CT vyšetření v tištěné podobě. V domácí literatuře jsem nenašel, že by se danému tématu někdo systematicky věnoval. Proto lze hodnotit volbu tématu i cílů pro disertační práci zcela relevantní.

V první části práce, která je z hlediska jejího vymezení („*zmapovat trend růstu počtu CT vyšetření mozku u pacientů s malým traumatem hlavy („minor head injury“) v ústavní pohotovostní službě a zjistit, zda má objektivní příčiny*“), v kontextu oboru lékařské psychologie spíše hraniční, studentka zjišťuje, že: „*příčinou výrazného nárůstu počtu CT vyšetření mozku v ústavní pohotovostní službě není pouze jejich skutečná potřeba ze strany pacienta, která by měla být hlavní motivací k jejich provádění.*“ Důležitou roli v provádění tohoto vyšetření hrají dle studentky: „*i další faktory, kromě nedostatku nemocničních lůžek pro observaci pacientů i větší pocit bezpečí nebo ochrany proti případným soudním sporům v ovzduší málo předvídatelných soudních rozhodnutí.*“ Jde o velmi zajímavé, i když očekávatelné zjištění, které v určitém smyslu odhaluje určitou část „psychologie lékaře“. Tzn. jak se lékař rozhoduje, a jaká je zatím motivace. Studentka daná zjištění vysvětluje v poměrně logickém kontextu, zvl. ve smyslu systémových faktorů, malého počtu lékařů, snaha o limitaci hospitalizovaných pacientů. Na tuto část by bylo vhodné navázat kvalitativní nebo alespoň dotazníkové šetření, které by lépe pomohlo pochopit psychologii lékařského rozhodování.

Cíl druhé části („*Zmapování informovanosti pacientů o CT vyšetření, o jeho rizicích, zdroji jejich informací a posoudit efekt podání informací o CT vyšetření v tištěné podobě*“) již ze své definice se více přibližuje širší problematice lékařské psychologie. Studentka ve svých nálezech zjišťuje: „*...jak polovina pacientů má nesprávné představy o radiační zátěži a celkově rizicích spojených s podstoupením CT vyšetření.*“ Návazně zjišťuje, že: „*...pokud pacientům informace o CT vyšetření, jeho průběhu a rizicích dodáme v tištěné podobě, dojde ke zlepšení jejich znalostí, ale zvýší se i strach z vyšetření.*“ Toto je opět relativně očekávatelné zjištění, nicméně v kontextu klinické praxe nesmírně důležité. Osobně bych ho vnímal jako jeden z hlavních nálezů této práce. Vliv informovanosti pacienta na jeho obavy a motivaci k podstoupení CT vyšetření by mohlo být tématem samostatné disertační práce.

Přes toto zjištění, které je i v kontextu jiných zdravotních úkonů dostatečně dokumentováno v odborné literatuře, studentka zjišťuje, že drtivá většina pacientů před vyšetřením neobdržela dostatečné instrukce. Např., že před vyšetřením hou přijímat tekutiny. Dále zjišťuje, že „...*pacienti mají celkově větší obavy z výsledku vyšetření, než z rizik nebo průběhu samotného CT vyšetření.*“ To je opět očekávatelné, ale důležité je to empiricky doložit. Autorka se domnívá, že je to pravděpodobně spojené s délkou čekání na sdělení výsledku. I tento nálezn otevřívá prostor pro diskusi, jakým způsobem snižovat úzkost pacientů v těchto případech.

Hodnocení:

Autorka volí téma, které je v odborné literatuře zpracované jen okrajově. Jen velmi interdisciplinární, nicméně pro obor lékařské psychologie zcela relevantní. K řešení výzkumných hypotéz a otázek přistupuje systematicky, z hlediska metodologie vědy správně. Teoretická část shrnuje danou problematiku přehledně a logicky. Je vystavěna především na aktuální zahraniční literatuře. Velmi pozitivně zde hodnotím snahu autorky propojit teoretické poznatky s klinickými a psychologickými aspekty. Je zde cítit nejen dobrá teoretická znalost, ale též klinická zkušenost. Obě empirické části jsou zpracovány věcně, metodologicky správně. Vyvozené závěry odpovídají použitým metodám. Lze je považovat za původní a přínosné.

Přesto, že práce jako celek je na vysoké úrovni, dovolil bych se upozornit na dílčí nedostatky:

- Práce působí jako dvě oddělené studie, zatímco disertační práce by měla působit více jako organický celek. Bylo by jistě velmi přínosné, kdyby se studentka snažila obě studie propojit do konzistentnějšího celku.
- Obě studie jsou velmi zajímavé, přesto jsou pojaté spíše popisně. Interpretace, diskuse a eventuální doporučení pro praxi, které bych viděl jako těžiště práce jsou dosti stručná. Bylo by vhodné, aby autorka rozpracovala doporučení plynoucí z této práce do podoby např. nějakého souhrnného článku.
- Práce je formálně a graficky zpracována relativně pečlivě, nicméně lze najít poměrně velký počet chyb zvl. v oblasti numerických zápisů – tento není v práci sjednocen (např. počet uváděných desetinných míst variuje od jednoho až po čtyři).
- V práci nejsou uvedeny publikační výstupy autorky.

I přes velmi dílčí výhrady jde o velmi původní, kvalitní práci, která zcela uspokojivě splňuje kritéria kladená na disertační práci určenou pro získání titulu Ph.D.

Na základě důkladného studia disertační práce MUDr. Aleny Lambertové, doporučuji udělení titulu Ph.D za jménem.

Otázky k obhajobě:

1. Jak lze porozumět nálezu v první studii – tzn., že indikace vyšetření neplyne z potřeb pacienta, ale z motivace lékařů „šetřit lůžková místa“ a eventuálně si vytvářet vlastní právní ochranu?
  - a. Lze v takovém případě hovořit o tom, že lékaři skutečně jde primárně o potřeby pacienta? Co to vypovídá o psychologii lékaře?
  - b. A co o aktuálním nastavení systému?
  - c. Může takový lékař navázat plnohodnotný vztah k pacientovi?

2. V případě nálezů druhé studie.

- a. Co by dle Vaší zjištění a klinické zkušenosti v praxi pomohlo?
- b. Domníváte se, že informace v tištěné podobě mají výhodu před informací podanou přímo lékařem?
- c. Preferovali by pacienti individuální rozhovor před CT vyšetřením?
- d. Vnímali by pacienti jinak rozhovor vedený lékařem a zdravotnickým pracovníkem?

V Praze dne 6. 3. 2019

Prof. PhDr. Radek Ptáček, Ph.D.

